

Uri Israel Paz, Advocate

LL.B, LL.M.

Ha-human 25 st. Jerusalem

Tel: 072-2150666 פקסי: 072-2150999 סלי: 054-4316485 Cel:

E-mail: uripaz@bezeqint.net דוא"ל:

16.3.2015

כ"ה באדר, תשע"ה

– מבלי לפגוע בזכויות –

בס"ד

לכבוד

עו"ד מלי טל-וגנר

לשכת היועץ המשפטי לרשות מקרקעי ישראל

ת"ד 2600, ירושלים 9438622

בפקסי: 073-2021500

ח.נ., שלום רב,

הנדון: שיווק "מפלה" על ידי חברה המתמודדת במכרז כרמי גת / הדתומטר

של האגודה לזכויות האזרח

סימוכין: מכתבך מיום 4.3.2015

פניית האגודה לזכויות האזרח מיום 17.2.2015

מכתבי מיום 9.3.2015

מכתב האגודה לזכויות האזרח מיום 10.3.2015

בשם מרשתי, חברת אמונה י.ז. בע"מ (להלן: "מרשתי") ובהתייחס לנדון ובמענה להתכתבויות שבסימוכין, הנני מתכבד להשיב על מכתבו האחרון של עו"ד גיל גן-מור כדלקמן (להלן: "מכתב האגודה"):

1. בנוסף לכל האמור במכתבי מיום 9.3.2015, יובהר ויודגש כי מרשתי עומדת על זכותה על פי כל דין לשווק את הדירות בפרויקט "כרמי גת" לציבור הדתי-לאומי. אולם, מאחר ו"פטור בלא כלום אי-אפשר" בנסיבות העניין, מבקשת מרשתי להבהיר את עמדתה העקרונית במכתב נוסף זה.
2. מרשתי סבורה כי ככלל, אין לאף אחד "דתומטר" כדי לאבחן מתי התאגדות דתית היא כשרה ומתי היא פסולה. ומרשתי סבורה כי בכל הכבוד לפניית האגודה, לא נפל כל פגם משפטי במסע השיווקי של מרשתי לקהל-יעד מוגדר של שומרי שבת דתיים בהתמודדותה המתוכננת על מכרז כרמי גת. ומן הראוי שרשות מקרקעי ישראל תידחה על הסף את טענות האגודה לזכויות האזרח – שבמקום לדאוג לזכויות האזרח בן המיעוט הדתי, היא מהלכת עליו באיומים פסוידו-משפטיים מבערות סוציולוגית, המצרים את צעדיו מלהמשיך ולהתקיים כקהילה לגיטימית, בעלת זכות קיום, בחברה הישראלית.
3. בניגוד לנטען במכתב האגודה, כביכול פתוחה בפני מרשתי האפשרות לשכנע את הגורמים המוסמכים כי בעתיד ראוי להקצות קרקע עירונית למתחם מגורים לדתיים בלבד, הרי שלסברת מרשתי לא די יש בכך כדי לפגוע בחופש ההתארגנות של הציבור הדתי לבחור את מקום מגוריו – אף אין לסמוך על גחמה של פקיד במשרד השיכון שיחליט באיזו עיר תוקצה שכונה לדתיים בלבד. וגם אפשר לחשוב שהקצאת גורם מוסמך קרקע לדתיים בלבד לא תעורר את האגודה לזכויות האזרח החילונית מרבצח...
4. בניגוד לנטען במכתב האגודה, מרשתי איננה מפלה איש מקרב המעוניינים לרכוש דירות בפרויקט האמור, אלא היא פועלת כחוק כדי לאפשר בידי המעוניינים בכך לחיות בחיי קהילה דתית הומוגנית (שומרת שבת), חיים שנוצרים בטבעיות בתוככי יישובים עירוניים הטרוגניים, כפזורה הפריפריאלית (קרית גת).

Uri Israel Paz, Advocate

LL.B, LL.M.

Ha-human 25 st. Jerusalem

טל': 072-2150666 Tel: פקס': 072-2150999 סל': 054-4316485 Cel:

דוא"ל: E-mail: uripaz@bezeqint.net

אורי ישראל פז, עורך דין

מוסמך (תואר שני) במשפטים

רח' האומן 25, ירושלים

5. בניגוד לנטען במכתב האגודה, על פי אמות המידה שנקבעו בהלכה פסוקה – "עקרון השוויון אינו מחייב זהות, ולא כל הבחנה מהווה הפליה", כפי שאפיין הנשיא בדימוס פרופ' אהרן ברק בספרו שופט בחברה דמוקרטית (ירושלים 2004, 144). כך, בצדק נפסק כי "שוויון בין מי שאינם שווים אינו, לעתים, אלא לעג לרש" (בג"ץ 528/88 אביטן נ' מינהל מקרקעי ישראל, פ"ד מג(4) 297, 299 – השופט תיאודור אור). לעתים, דווקא "לשם השגת השוויון יש לפעול מתוך שונות" (בג"ץ 246/81 אגודת דרך ארץ נ' רשות השידור, פ"ד לה(4) 1, 11 – השופט אהרן ברק). ואכן, הלכה פסוקה היא כי "עקרון השוויון אינו שולל דינים שונים לאנשים שונים. עקרון השוויון דורש כי קיומו של דין מבחין זה יוצדק על-פי טיב העניין ומהותו. עקרון השוויון מניח קיומם של טעמים ענייניים המצדיקים שוני" (בג"ץ 1703/92 ק.א.ל קוי אוויר למטען בע"מ נ' ראש הממשלה, פ"ד נב(4) 193, 236 – הנשיא אהרן ברק). ו"הפלייה היא, כידוע, הבחנה בין אנשים או בין עניינים מטעמים בלתי ענייניים" (בג"ץ 6051/95 רקנט נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד נא(3) 289, 312 – השופט מישראל חשין).
6. אכן, "עקרון השוויון אינו פועל בחלל חברתי ריק. השאלה אם במקרה זה או אחר נוהגת הפליה בין שווים, או שמא מדובר ביחס שונה כלפי שונים, מוכרעת על סמך התפיסות החברתיות המקובלות" (בג"ץ 721/94 אל-על בע"מ נ' דנילוביץ, פ"ד מח(5) 749, 779 – השופט דליה דורנר).
7. מושכלות יסוד הן כי הזכות לשוויון, ככל זכות אדם אחרת המוכרת במשפט הישראלי, אינה זכות מוחלטת. הזכות לשוויון היא זכות יחסית, ושיטת המשפט שלנו אינה מגנה עליה כדי כל היקפה. בצדק נפסק כי "עלינו להבחין בין זכות השוויון לבין האפשרות החוקתית לפגוע בזכות זו כאשר מתקיימות דרישותיה של פסקת ההגבלה. במצב דברים זה הפעולה השלטונית היא מפלה – אין בה הבחנה ויש בה פגיעה בשוויון. עם זאת, הפליה זו ראויה היא, שכן היא תואמת את ערכי המדינה, היא לתכלית ראויה, והפגיעה בשוויון אינה מעבר לנדרש" (בג"ץ 3434/96 הופנונג נ' יו"ר הכנסת, פ"ד נ(3) 57, 76 – הנשיא אהרן ברק).
8. מכתב האגודה מעוות את האבחנות הסוציולוגיות ביחס לציבור הדתי-לאומי בישראל 2015. במאמרם "תפרוסת האוכלוסייה הדתית-לאומית בישראל", מאפיינים הסוציולוג פרופ' עוז אלמוג והמשפטן שרון הורנשטיין כיצד –

"אנשי המגזר הדתי לאומי מפוזרים במקומות רבים ברחבי הארץ. למעשה כמעט ככל יישוב עם אוכלוסייה יהודית מתגוררים דתיים לאומיים. למעט הקיבוצים והמושבים הדתיים ומספר התנחלויות בשטחי יהודה ושומרון אין ולו יישוב אחד בארץ שבו יש ריכוז הומוגני ואפילו רוב של חובשי כיפות סרוגות.

"עם זאת, קיימת נטייה של משפחות דתיות להתרכז בשכונות בערים הגדולות וליצור קהילה מקומית. זאת, הן בשל הצורך בבית כנסת משותף, במוסדות לימוד מתאימים לילדים ובשירותי דת נוספים, והן בשל המשיכה הטבעית של כל אדם לגוד בחברת הדומים לו. זאת ועוד, דתיים מחפשים לקנות זירה בשכונות עם ריכוז

Uri Israel Paz, Advocate

אורי ישראל פז, עורך דין

LL.B, LL.M.

מוסמך (תואר שני) במשפטים

Ha-human 25 st. Jerusalem

רח' האומן 25, ירושלים

טל': 072-2150666 Tel: פקס': 072-2150999 Fax: סל': 054-4316485 Cel:

דוא"ל: E-mail: uripaz@bezeqint.net

אוכלוסייה דתית, גם בשל ההנחה שבשכונות הללו תיווצר בשבת ובחגים אווירת

קודש, החשובה לאקולוגית המחיה.

"למרות הפיזור הגדול, רוב הדתיים הלאומיים מרוכזים בארבעה ריכחים: ירושלים, יהודה ושומרון, ערי השרון (פתח תקווה, נתניה, כפר סבא, רעננה, גבעת שמואל ועוד), ובמושבים וקיבוצים דתיים (19 ישובים במדינת ישראל הם יישובים הנמנים על תנועת הקיבוץ הדתי – קיבוצים דתיים ומושבים שיתופיים). היתר מפוזרים ברחבי הארץ, בעיקר בשכונות מבוססות. רק מעטים מתגוררים בשכונות מצוקה ויישובים המאופיינים ברמה סוציו-אקונומית נמוכה".

(מתוך אנשים ישראל: המדריך לחברה הישראלית – החדגשות אינן במקור –

– <http://www.peopleil.org/details.aspx?itemID=7713&searchMode=0&index=3>

גילוי נאות: הח"מ כתב בעברו מספר ערכים במדריך כמומחה לתרבות פנאי חרדית).

9. בהמשך הערך האנציקלופדי-סוציולוגי מאפיינים פרופ' עוז ועו"ד הורנשטיין את אזורי המגורים עם ריכוז יחסי משמעותי של דתיים: כאשר "במסגרת האזורים האלה נכללים ישובים קטנים ביהודה ושומרון, קיבוצים דתיים, ישובים בפריפריה, בעיקר עיירות פיתוח ומושבים בדרום, שכונות בתוך ערים גדולות וכן מספר קטן של יישובים ברמת הגולן".

10. בניגוד לנטען במכתב האגודה, כביכול הציבור הדתי-לאומי "אינו קבוצת מיעוט אלא חלק מהרוב הדומיננטי במדינה", וכביכול "רבים מהמגדירים עצמם כדתיים לאומיים גרים ללא קושי או איום על תרבותם ביישובים מעורבים", בכל הכבוד לידע הסוציולוגי המלומד הני"ל, מדובר בבערות במקרה הטוב או בחוסר ידע מובהק במקרה פחות טוב. פרופ' עוז ועו"ד הורנשטיין מעלים במאמרם רשימה ארוכה של **מאות** "ריכחים יחסיים של אוכלוסייה דתית לאומית (ה)נמצאים בכל הערים הגדולות, כאשר בתוכן הם מתרכזים בשכונות ואזורים מסויימים", בערים כמו: אילת, אשדוד, אשקלון, באר שבע, בני ברק, בת ים, גבעתיים, גבעת שמואל, הרצליה, חדרה, חולון, חיפה, טבריה, כפר סבא, לוד, נהריה, נתניה, פתח תקווה, ראשון לציון, רחובות, רמת גן, רעננה, תל אביב – ובקרוב, בעזרת השם, גם בקריית גת.

11. אגב, ומובן מאליו כי "ריכוזים נוספים של אוכלוסייה דתית פזורים בשאר רחבי הארץ ביישובים שונים ובאזורים שונים ורחבים", כדברי פרופ' עוז ועו"ד הורנשטיין בסיום רשימתם המקיפה.

12. ואכן, הציבור הדתי-לאומי שחי בישראל מורכב משני זרמים בולטים: הזרם הדתי-חרד"לי (הדתי חרדי-לאומי) והזרם הדתי-מודרני (דתי-לייט).

נראו: יאיר שלג, **הדתיים החדשים**, ירושלים 2000, עמ' 102-25; את החרדי-הלאומי ניתן לזהות עם ישיבת "מרכז הרב (קוק) ובנותיה" (עמ' 53-25), ואת הדתיים-המודרניים – עם "הדתי הלאומי החדש" ו"הרוב הבורגני הדומם" (עמ' 102-54); הרב יובל שרלו "האליטות הדתיות-לאומיות החדשות", **אליטות חדשות בישראל**, בן רפאל אליעזר ושטרנברג יצחק עורכים, ירושלים 2007, 334.

Uri Israel Paz, Advocate

LL.B, LL.M.

Ha-human 25 st. Jerusalem

Tel: 072-2150666 פקס: 072-2150999 סל: 054-4316485

E-mail: uripaz@bezeqint.net דוא"ל:

אורי ישראל פז, עורך דין

מוסמך (תואר שני) במשפטים

רח' האומן 25, ירושלים

13. מרשתי סבורה כי בכל הכבוד לאבחנות "הסוציולוגיות" שבמכתב האגודה, אין כל מקום לערוך בענייננו אבחנות מהותיות בין המיעוט החרדי ובין המיעוט הדתי-לאומי בישראל. שכן, הן הציבור הדתי-חרדי"לי והן הציבור הדתי-מודרני מגלים עניין משמעותי ורב במגורי המשפחות בתוך קהילה דתית - מטעמים של שימור הזהות, התרבות והעברת הגחלת של אורח-חיים דתי לדור הצעיר. בעוד הדתי החרדי"לי מבקש בכך לבדל את עצמו מהשפעת הסביבה של הרוב החילוני במגורים בשכונות מגודרות תרבותית ודתית, הדתי המודרני מבקש להנחיל לילדיו חינוך דתי ראוי וסביבה דתית-תרבותית המשמרת את זהותו הדתית במקביל להשתלבותו המקצועית-הכלכלית בחברה החילונית.

14. בעניין זה אין אפוא הבדל מהותי וענייני בין החרדי לבין הדתי, ומרשתי סבורה כי ההצדקה שניתנה בהלכה פסוקה להקצאת קרקעות להקמת מתחם מגורים נפרד למיעוט החרדי חלה במידה שווה ובהיקף משפטי גם על המיעוט החרדי"לי והדתי-מודרני - המעוניין בכך וולונטרית אידיאולוגית.

15. מעבר לכך, ההשוואה שנערכה במכתב האגודה בין הציבור הדתי ובין הקהילה הלחטי"בית, מוטב היה לה שלא באה לעולם; כל בר-בירב בסוציולוגיה יצביע על התחום הפעורה בין הגדרה עצמית על-פי זהות מינית התלויה בצורך זמני לספק יצרים חסרי שליטה (לפי תיאוריה קווירית!), ובין הגדרה עצמית על-פי זהות דתית מושרשת ועתיקת יומין התלויה בערך קיומי מוכח ברציפות היסטורית בלתי מוסקת. בספרות הסוציולוגית מקובל להגדיר על-פי שלושה מאפיינים מחייבים קיומה של קהילה:

א. קבוצה של אנשים המקיימים בינם לבין עצמם אינטראקציות חברתיות (social intractions);

ב. אזור גיאוגרפי משותף במקום מסוים;

ג. קבוצה של אנשים בעלי קשרים משותפים (common ties), כאשר הכוונה היא לסגנון חיים משותף, לנורמות, לאתוס, לערכים ולשימוש במוסדות חברתיים משותפים.

(ראו: George Hillery, "Definitions of Community: Areas of Agreement", *Rural Sociology*, 20, pp. 111-122).

16. שלושה מאפיינים מחייבים אלה מבטאים נאמנה את ציבור שומרי המצוות, דתיים כחרדיים; ובכל הכבוד, הם לא מאפיינים את הלחטי"בים לסוגיהם. כאשר מדברים אפוא על קהילה דתית, אין מדובר בקהילות מדומיינות, אם להשתמש בביטוי שטבע ההיסטוריון בנדיקט אנדרסון, כמובן הפשטני ודי לחכימא ברמיזא. אין מדובר בקהילות וירטואליות, אלא בקהילות מאוגדות, חיות ותוססות.

17. ובאשר לזכות להתאגדות, אילו כטענת מכתב האגודה מרשתי היתה משווקת קרקע של המינהל לדתיים בלבד, היה נפתח הדיון המשפטי האם שיווק שכזה הוא מפלה או לא, מהי הפליה ומה לא וכולי. דא עקא, מרשתי איננה משווקת קרקע מינהל, אלא היא מקדמת התאגדות שתרכוש קרקע מינהל. עקרון חופש החתאגדות מאפשר התאגדויות על בסיס של קשת רחבה של מכנים משותפים (כמו גם התאגדויות ללא מכנה משותף חברתי) למטרות הקמה משותפת של בניין, יישוב, מתחם

Uri Israel Paz, Advocate

אורי ישראל פז, עורך דין

LL.B, LL.M.

מוסמך (תואר שני) במשפטים

Ha-human 25 st. Jerusalem

רח' האומן 25, ירושלים

טל': 072-2150666 פקסי: 072-2150999 סלי: 054-4316485 Cel:

דוא"ל: E-mail: uripaz@bezeqint.net

מגורים וכדומה. מרשתי סבורה כי די בחופש ההתאגדות כדי ליצור התאגדות בעלת צביון כזה או אחר, ובשלב הבא תהיה זו זכותה של ההתאגדות להתמודד במכרו פתוח, כמו כל התאגדות מוכרת אחרת (מכרזים כגון אלו כלל אינם מיועדים ליחידים, אלא להתאגדויות כדוגמת עמותות, חברות בע"מ ושותפויות למיניהן).

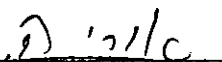
18. פרט חשוב נוסף: התאגדות זו כלל אינה מונעת מאלו שאינם שייכים למיליה החברתי של מייסדי ההתאגדות – המגזר ה'דתי לאומי', ה'סרוגים' – הצטרפות להתארגנות. היא רק מבהירה להם את משמעות ההצטרפות להתארגנות שכבר נושאת אופי מסוים: סביר להניח שבתחומי מתחם המגורים שתקים ההתארגנות לא יוקמו מוסדות ציבור התואמים אוכלוסיות השונות מזו של 'הגוון הדומיננטי'. מן הסתם העירייה לא תקצה דווקא באזור זה קרקע לבית ספר חילוני – פשוט כי באזור לא צפוי למוסד כזה ביקוש רב. כך גם לגבי בית ספר מזרם החינוך החרדי, תנועת נוער חילונית, בית כנסת רפורמי או מסגד.

19. בנוסף, מאחר שההתארגנות תנחה את האדריכלים אותם היא תשכור לתכנן אזור מגורים כלבבם, יש להניח כבר עכשיו שמפרט הבנייה יכיל אלמנטים המבוקשים על ידי הציבור הדתי, כדוגמת מרפסות סוכה, שעוני שבת, מעליות שבת וכדומה. צפוי גם שוועדי הכתים יקדמו את שמירת השבת והיהדות בשטחים המשותפים, ימנעו תחזוקה שלהם באופן שיש בו חילול שבת וחגי ישראל, ימנעו מפיתוח גינות בשנת שמיטה, ויקבלו החלטות התואמות את אורח החיים הדתי כדוגמת סגירת החניון בשבת, והימנעות מחילול השבת בשטחים הציבוריים. כל אלו הם יתרונות משמעותיים עבור משפחות דתיות לאומיות, וחסרונות לאלו שאינן. מי שיבחר למרות זאת להשתתף בהתארגנות שמרשתי מובילה – שיבושם לו, אך ברור כי בנסיבות אלו מרשתי איננה מוצאת לנכון לקדם את ההתארגנות כערוצי השיווק שאינם פונים למגזר הדתי-לאומי, פשוט כי פנייה כזו לא תהיה יעילה.

20. מרשתי סבורה אפוא כי ככלל, אין לאף אחד "דתומטר" כדי לאבחן מתי התאגדות דתית היא כשרה ומתי היא פסולה. ומרשתי סבורה כי בכל הכבוד לפניית האגודה, לא נפל כל פגם משפטי במסע השיווקי של מרשתי לקהל-יעד מוגדר של שומרי שבת דתיים בהתמודדותה המתוכננת על מכרז כרמי גת. ומן הראוי שרשות מקרקעי ישראל תידחה על הסף את טענות האגודה לזכויות האזרח – שבמקום לדאוג לזכויות האזרח בן המיעוט הדתי, היא מהלכת עליו באיומים פסוידו-משפטיים (תוך בערות סוציולוגית), המצרים את צעדיו מלחמשיך ולחתקיים כקהילה לגיטימית (בעלת זכות קיום), ובכך היא אף מדירה את בן המיעוט הדתי משורות החברה הישראלית.

21. לפיכך, ולאור כל האמור לעיל ובמכתבי מיום 9.3.2015, אבקשך לדחות את כל הדרישות של האגודה לזכויות האזרח כנגד מרשתי. ברי כי אין בכל האמור כדי לבטא את מלוא עמדתה של מרשתי.

בכבוד רב ובבי"ח,

אורי ישראל פז, עו"ד

העתקים:

- עו"ד יעקב קוינט, היועץ המשפטי לרשות מקרקעי ישראל / עו"ד אריאל צבי, מחלקת יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים
- עו"ד ארז קמיניץ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (אזרחי) / עו"ד גיל גן-מור, האגודה לזכויות האזרח

